

Isaac Asimov

Isaac Asimov (Izák Judovič Ozimov) se narodil 2. 1. 1920 do židovské rodiny ve vesnici Petrovichi v sovětském Rusku. Protože se v té době ještě používal juliánský kalendář, mohlo díky chybějícím dokumentům dojít k chybě převodu a datum jeho narození může být také 4. 10. 1919. Ve třech letech s rodinou emigroval do USA. Zpět do Ruska se nikdy nevrátil ani se nikdy nenaučil mluvit rusky. Jeho rodiče mluvili jidiš. Právoplatným americkým občanem se stal v osmi letech. Byl výjimečně nadané dítě, což dával naprosto přirozeně najevo svým vystupováním a spolužáci ho za to nesnášeli. V pěti letech se sám naučil číst z časopisů a novin, které prodával jeho otec. V jedenácti letech začal psát první povídky a od devatenácti je prodával do různých časopisů. Svoji první povídku poslal do magazínu *Amazing Stories* krátce poté, co vystudoval biochemii na Kolumbijské univerzitě.

Od listopadu 1945 sloužil Asimov na námořní základně na Filadelfii, kde začal psát povídku *Důkaz (Evidence)*, která je jedinou, kterou během své armádní služby napsal. S psaním přestal, když se měl zúčastnit jaderného testu na Marshallových ostrovech (samotného testu se nakonec neúčastnil). V létě 1946 opustil armádu kvůli doktorandské práci. Po škole začal pracovat jako učitel biochemie na Bostonské univerzitě. V roce 1958 se stal profesionálním spisovatelem. Asimov byl dvakrát ženatý. Z prvního manželství s Gertrude Blugerman měl syna a dceru. Rok po rozpadu manželství si vzal americkou autorku sci-fi Janet O. Jeppson. Druhé manželství bylo šťastné. Isaac Asimov zemřel v roce 1992 v New Yorku na následky nemoci AIDS, kterou se nakazil už v roce 1983 během operace, při které byla Asimovovi podána HIV pozitivní krev.

Dílo

Isaac Asimov je známý hlavně svými díly z sci-fi žánru a populárně vědeckými knihami. Nejznámější jeho díla jsou série *Nadace (Foundation)*, *O galaktické říši (Galactic Empire Series)* a *O robotech (Robot series)*. Asimov se robotům věnoval celý život. Jeho první povídka o robotech, kterou napsal v devatenácti letech, se jmenuje *Robbie* a je součástí sbírky povídek *Já, robot (I, robot)*. O robotech napsal bezpočet povídek a několik knih. Asimov sám přiznal, že slovo „robot“ přejal z dramatu *RUR* od Karla Čapka z roku 1920. Netajil se však tím, že se mu toto dílo nelíbí. Slovo „robotika“ bylo ale poprvé použito v Asimovově povídce *Hra na Honěnou (Runaround)*. Psal také detektivky nebo fantasy, celkem napsal 500 knih. Jeho díla byla inspirací mnoha filmů. Asimov však nesnášel Hollywood a vůbec mu nevěřil. Proto žádný z těchto filmů nebyl zfilmován za jeho života. Během natáčení jednoho ze *Star Trekovských* filmů byl naopak jeho vědeckým poradcem.

Zákony robotiky

V kybernetice Asimova proslavily především zákony robotiky, které vymyslel. Popisují, jakými pravidly se mají chovat roboti v jeho povídkách a románech. Principy, které tyto zákony představují, jsou považovány za obecné shrnutí základních požadavků na vývoj a používání robotů a časem se staly dogmatem sci-fi literatury. Poprvé byly zmíněny v povídce Hra na honěnou v roce 1942.

V původní podobě existovaly následující tři zákony:

- 1) Robot nesmí ublížit člověku nebo svou nečinností dopustit, aby bylo člověku ublíženo.
- 2) Robot musí uposlechnout příkazů člověka, kromě případů, kdy jsou tyto příkazy v rozporu s prvním zákonem.
- 3) Robot musí chránit sám sebe před poškozením, kromě případů, kdy je tato ochrana v rozporu s prvním nebo druhým zákonem.

Časem Asimov přidal v knize Roboti a impérium (Robots and Empire) ještě nultý zákon robotiky a ostatní zákony byly upraveny přidáním „kromě případů, kdy je to v rozporu s nultým zákonem“.

Nultý zákon robotiky:

- 0) Robot nesmí ublížit lidstvu nebo svou nečinností dopustit, aby mu bylo ublíženo.

Postupem doby se další autoři pokusili doplnit nové zákony. Za zmínku stojí čtvrtý a pátý zákon robotiky, jejichž autory jsou Ljuben Dilov a Nikola Kesarovski.

Čtvrtý a pátý zákon robotiky:

- 4) Robot se musí vždy prokazovat jako robot.
- 5) Robot musí vědět, že je robot.

Zajímavosti o Asimovově životě

Přestože vyrůstal v židovské rodině, byl ateista a sepsal i několik knih o Bibli. Náboženství nechápal jako nutné zlo, naopak ho považoval za kladný činitel v životě člověka, který si k němu najde cestu.

Právě pro svůj ateismus si zachoval v náboženských otázkách chladnou hlavu. Jednomu svému židovskému příteli, který si stěžoval na poměry v Americe, odpověděl: „Žijeme mezi 95% křesťanů a nemáme se špatně, rád bych věděl, jak by se nám vedlo, kdybychom byli křesťané žili mezi 95% židů.“

Nesnášel létání a cestování vůbec. Naopak trpěl klaustrofilií, což je přímý opak ke klaustrofobii. Miloval malé, uzavřené prostory. To mělo velký vliv na některá jeho díla.

Měl veliké obavy, abychom se v budoucnu na Zemi vešli. Zneklidňovalo ho přelidnění a to mělo vliv na některé z jeho románů.

Některé z Asimovových citátů:

Nebojím se počítačů. Bojím se jejich nedostatku.

Kdyby mi doktor řekl, že mi zbývá šest minut života, neváhal bych. Psal bych rychleji.

Nejsmutnější aspekt dnešního života je, že věda získává poznatky mnohem rychleji, než společnost nabývá moudrost.

Nelze upírat svobodu nikomu, kdo má natolik vyspělé myšlení, že chápe její smysl a touží po tomto stavu.

Nevěřím v posmrtný život, a tak nemusím trávit celý svůj život ve strachu před peklem, anebo ještě ve větším strachu před nebem. Ať jsou muka v pekle jakákoliv, myslím, že nuda v nebi by byla ještě horší.

Asimovova vize života za padesát let z roku 1964

Inspirací pro nahlédnutí do budoucnosti mu byla návštěva světové výstavy v New Yorku. Asimova nejvíce zaujala expozice firmy General Electric, ukazující na scénách roku 1900, 1920, 1940 a 1960, jak elektřina proměnila naše životy.

„V roce 2014 budou na budovách běžné elektroluminescentní panely vydávající slabou zář, zatímco okna budou spíše přežitek. Většina lidí bude bydlet v podzemí, v domech schovaných před změnami počasí, s teplotou ovládanou klimatizací,“ zatímco povrch měl být věnován zemědělství a parkům. Asimov správně předpověděl široké využívání zmrazených polotovarů jídel, stejně jako existenci robotických pomocníků, kteří ale nebudou až tak dobří, jak by se dalo očekávat. Až s nečekanou přesností například popisuje robotické pomocníky v domácnosti (například automatické vysavače), řízené „malými počítači, které budou robotům sloužit jako mozek.“ Poněkud přeceněn byl význam jaderné energie – podle jeho představ měl její podíl tvořit více jak polovinu spotřeby lidstva, a domácí spotřebiče neměly být napájené ze zásuvky, ale vlastními radioizotopovými bateriemi. Předpověděl výstavbu velkých solárních elektráren v (polo)pouštních oblastech i existenci pokusné termonukleární elektrárny.

S důležitostí dálnic měl Isaac Asimov pravdu, méně se už trefil se vznášedly, která měla tvořit významný podíl v dopravě. Poměrně přesně odhadl nástup automatických robotických vozidel, která nebudou potřebovat řidiče. Obydlené kolonie na Měsíci oproti předpovědi nemáme, ale slova „Lidská expedice na Mars bude teprve v přípravě, na nejbližší planetu však zavítají jen roboti“ byla nadmíru pravdivá. Stejně tak odhad počtu obyvatel planety Země (6,5 miliard) byl nadmíru přesný.

Zdroje:

<http://www.spisovatele.cz/isaac-asimov#cv>

<http://www.legie.info/autor/292-isaac-asimov>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Isaac_Asimov

<http://www.aaagames.wz.cz/story/knihy/knihovnicka/asimov/isaac.html>

<https://www.novinky.cz/kultura/357596-pred-95-lety-se-narodil-sci-fi-spisovatel-isaac-asimov.html>

<http://azcitaty.cz/citaty/isaac-asimov/>

<http://www.stoplusjednicka.cz/vize-spisovatele-sci-fi-omyly-uspechy-padesatilete-predpovedi>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Z%C3%A1kony_robotiky

Obrázek: <https://media1.britannica.com/eb-media/11/181411-004-E4787E21.jpg>